

Rapport 2005:66

Arkeologisk förundersökning

Hageby Norrgård 3:1

Hagebyhöga socken
Vadstena kommun
Östergötlands län

Rickard Lindberg

Hageby Norrgård 3:1

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och metod	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	4
Tekniska uppgifter	6

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

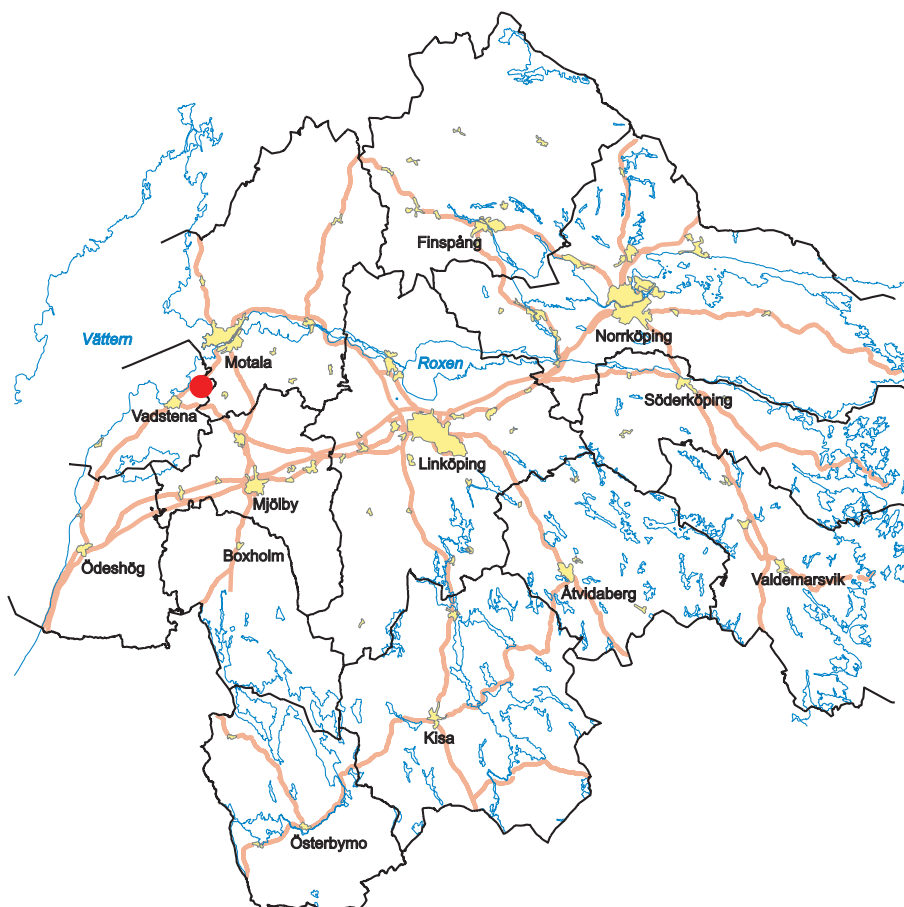
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

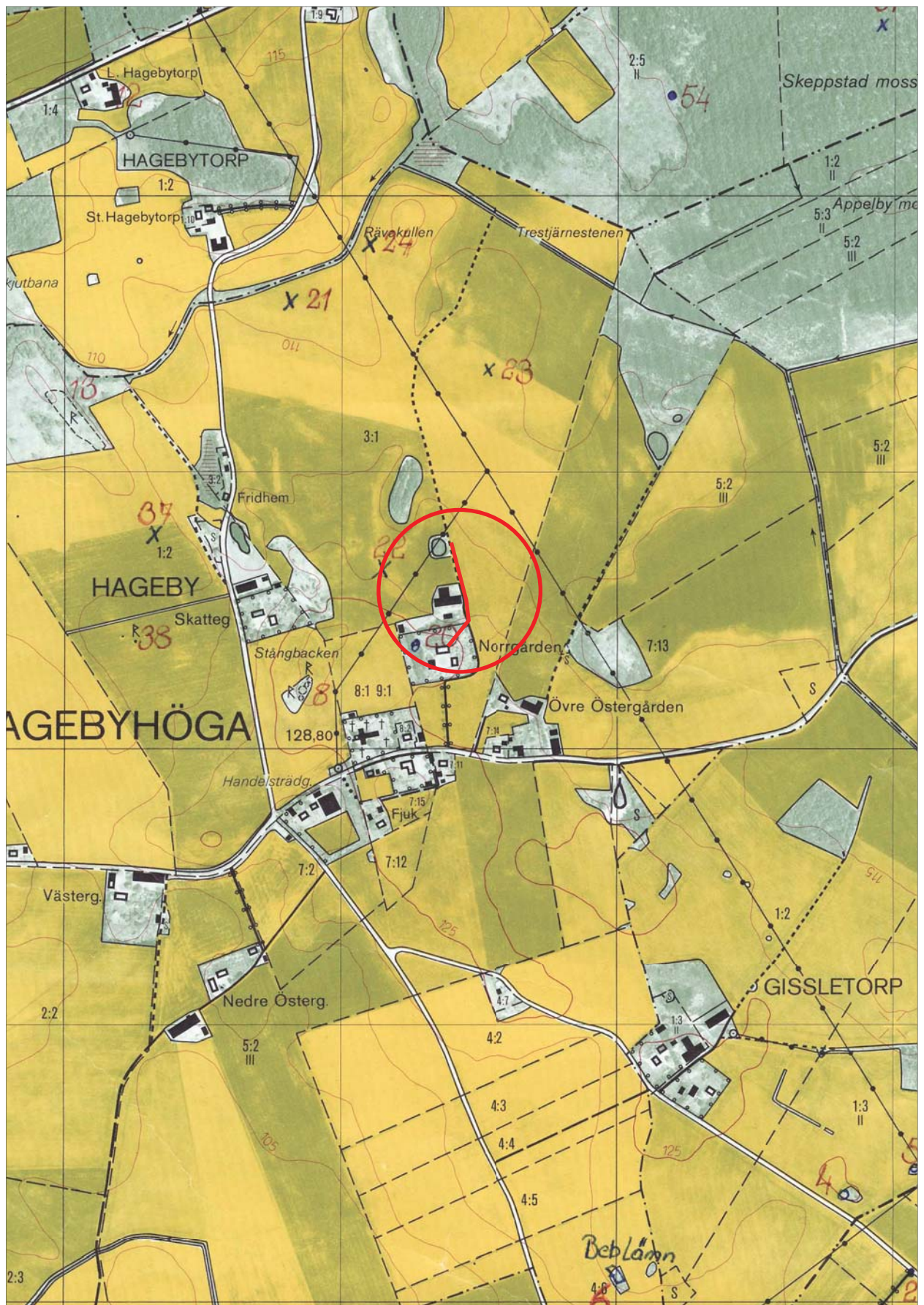
Sammanfattning

Förundersökningen föranleddes av schaktning för jordvärme i Hageby Norrgård 3:1, Hagebyhöga socken, Vadstena kommun. Förundersökningen genomfördes i form av antikvarisk kontroll i samband med schaktning för jordvärme. Det arkeologiska arbetet var planerat till den 23/3 2005. Arbetet fick vid det tillfället avbrytas på grund av att tjälen i marken var för djup. Förundersökningsarbetet återupptogs den 15/4 2005.

Jordvärmen utgick från mangårdsbyggnaden och var planerad att gå ca 200 m norröver. Vid mangårdsbyggnaden var exploateringssträckan till stora delar omörd av sentida markarbete. Det arkeologiska arbetet koncentrerades därför till där ledningen lämnade tomtmarken och övergick i åkermark. Vid förundersökningen framkom en härd och ett stolphål. Härden var ca 1,50x1,70 m stor med skärvig och skörbränd sten med en något sotig fyllning, dock saknades kol. Härden undersöktes inte närmare utan ledningen för jordvärmen kunde flyttas så att skada på anläggningen kunde undvikas. Stolphålet undersöktes och dokumenterades. I övrigt påträffades inga lagskyddade lämningar.

Rickard Lindberg
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 085 60 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Östergötlands länsmuseum utförde en arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll i samband med schaktning inför nedläggning av jordvärme. Förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län. Det arkeologiska arbetet var planerat till den 23/3 2005. Arbetet fick vid det tillfället avbrytas på grund av att tjälen i marken var för djup. Förundersökningsarbetet återupptogs den 15/4 2005.

Uppdragsgivare var Marie Edvardsson Svärd. De arkeologiska kostnaderna svarade Länsstyrelsen i Östergötlands län för. Ansvarig för förundersökningen samt rapportarbetet är undertecknad.

Områdesbeskrivning

Hageby Norrgård ligger ca 200 m nordöst om Hagebyhöga kyrka. Landskapet präglas av ett kuperat öppet odlingslandskap i en fornlämningsrik jordbruksbygd mellan Vadstena och Motala. Landskapet är starkt uppodlat och fornlämningar kan antas ha överodlats. Ett stort antal lösfynd från stenåldern talar för att det kan förekomma dolda boplatser (Elfstrand 2003).

Hagebyhöga kyrka är daterad till 1120 och socknen omnämns första gången 1323 (Andersson muntligen). Ca 100 m nordväst om kyrkan och ca 200 m väster om Hageby Norrgård ligger Stångbacken, varpå det finns högar och stensättningar (RAÄ 8). Inom fornlämningen undersöktes en hällkista år 1877. Vid undersökningen påträffades 30 skelettbegravningar och bland annat en stenya. Denna yxa har namngett en särskild typ av yxor, den så kallade Hagebyhögayxan (Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv 2004). Det har även funnits en hällkista nordväst, ca 550 m, om exploateringsområdet. Hällkistan borttogs 1915 och i samband med borttagandet framkom artefakter av flinta och brons.

I närområdet finns en skålgropsförekomst (RAÄ 38) och ca 100 m väster om arbetsområdet finns en fyndplats för två skrapor i flinta. På Hageby Norrgårds tomt finns även en väghållningssten (RAÄ 20).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att fastställa om fast fornlämning kom att beröras av det planerade arbetsföretaget. Om fast fornlämning framkom skulle förundersökningen se på möjligheterna att justera ledningssträckan så att fornlämningar inte kom till skada. I de fall fast fornläm-

ning berördes av markingreppet skulle förundersökningen söka fastställa dess karaktär, vilket inbegriper utbredning och datering samt potential för eventuell vidare undersökning.

Förundersökningens resultat skall utgöra underlag för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i samband med schaktningarna för jordvärmerna. Schakten grävdes med maskin. Anläggningarna grävdes för hand. Schakt och anläggningar mättes in med GPS.

Resultat och tolkning

Jordvärmerna utgick från mangårdsbyggnaden och var planerad att gå ca 200 m norröver. Schaktdjupet var mellan 0,35 och 0,40 m och bredden ca 3 m. Vid mangårdsbyggnaden var marken längs exploateringssträckan till stora delar omörd av sentida markarbete. Det arkeologiska arbetet koncentrerades därför till där ledningen lämnade tomtmarken och övergick i åkermark. Här öppnades tre schakt med en sammanlagd längd av ca 80 löpmeter. I schakt två framkom en anläggning som tolkades som en härd. Härden var ca 1,50x1,70 m stor med skärvig och skörbränd sten med en något sotig fyllning, dock saknades kol. En liten bit tegel påträffades i ytan, vilket kan indikera en recent datering. Formen och fyllningen gav dock ett äldre intryck. Härden undersöktes inte närmare utan ledningen för jordvärmerna kunde flyttas så att skada på anläggningen kunde undvikas.

I schakt tre framkom en anläggning som tolkades som ett stolphål. Stolphålet var 0,40x0,25 m stort och 0,15 m djupt. Fyllningen bestod av gråbrun sand med en sten, 0,10 m stor. Stolphålet undersöktes främst för att finna kol till datering, inget kol framkom dock. I övrigt påträffades inget av arkeologiskt intresse.

Referenser

Arkivmaterial

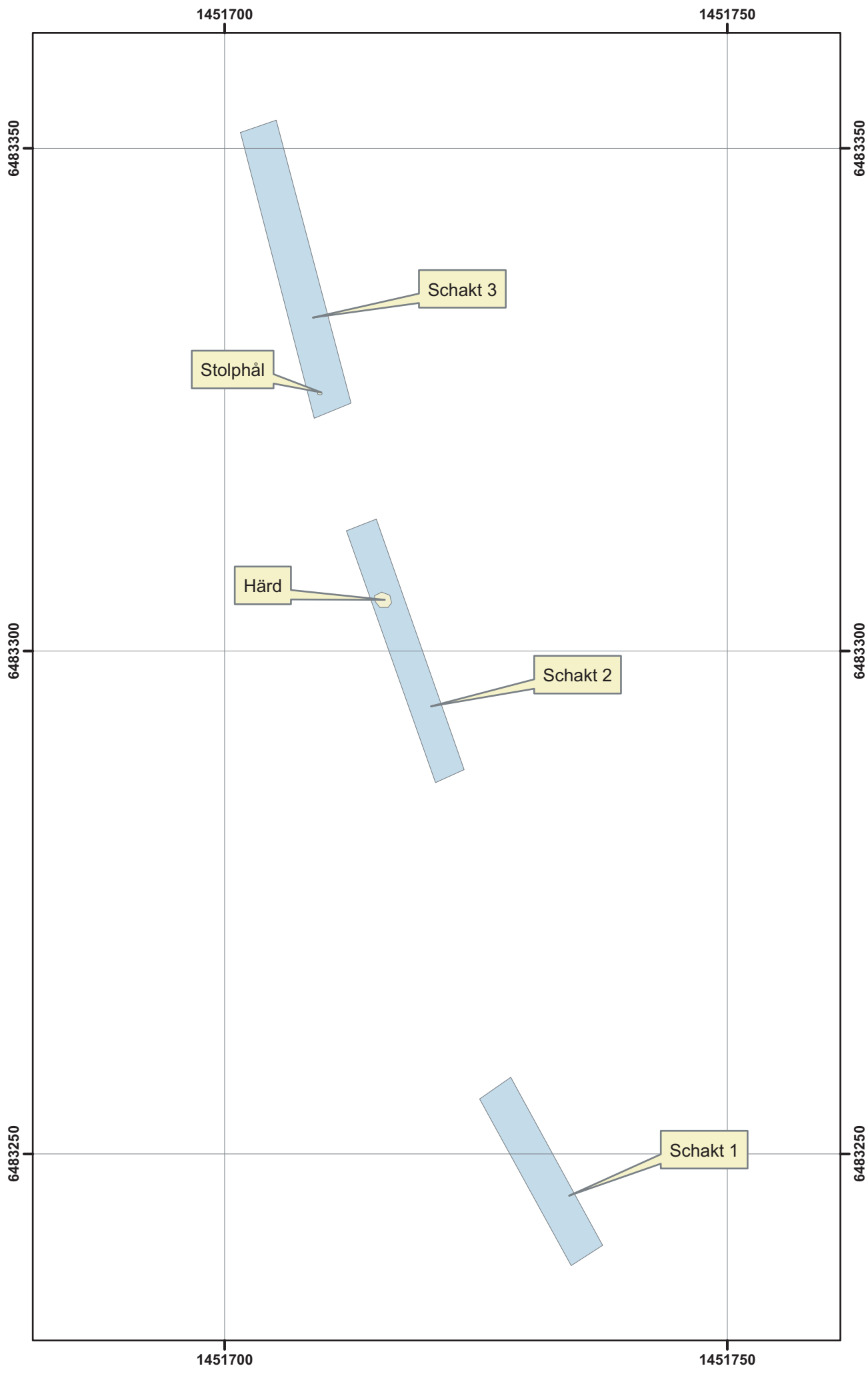
Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv. 2005.

Litteratur

Elfstrand B. 2003. Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. *Telekabelnedläggning. Förbi fyra områden med förmodade fornlämningar utmed Rv 50*. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Öst rapport 2003:35.

Muntliga referenser

Andersson J. 2004. Östergötlands länsmuseum.

Tekniska uppgifter

Lokal Hageby Norrgård 3:1
Socken Hagebyhöga
Kommun Vadstena
Län och landskap Östergötland

Fornlämningsnummer I närheten av RAÄ 8 (Gravar)

Ekonomiska kartans blad 085 60 (8F 6a)
Koordinater X6483300, Y1451753
Koordinatsystem RT 90 2,5 gon väst

Typ av undersökning Arkeologisk förundersökning
i form av antikvarisk kontroll

Länsstyrelsens diarienummer 431-18550-04
ÖLM diarienummer 747/04
ÖLM kontonummer 530213

Uppdragsgivare Marie Edvardsson Svärd
Kostnadsansvarig Länsstyrelsen i Östergötland

Projektledare Rickard Lindberg
Fältarbetstid 2005-03-23 & 2005-04-15

Fynd Nej
Foto Nej
Analyser Nej

Grafik Rickard Lindberg
Renritning -
Grafisk form Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial
ISSN 1403-9273

© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
Rapport 2005:66 © Östergötlands länsmuseum